

Instytut Pamięci Narodowej - Białystok

<https://bialystok.ipn.gov.pl/pl1/sledztwa/sledztwa/oddzialowa-komisja-w-bialymsto/31518,Sledztwa-zawieszone.html>
02.03.2024, 07:52

Śledztwa zawieszone

Śledztwa zawieszone

- Śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznych będących nadto zbrodniami przeciwko ludzkości w postaci zabójstwa w lipcu 1945 r. w nieustalonym miejscu około 600 osób zatrzymanych na terenie Suwalszczyzny podczas „obławy augustowskiej” dokonanej przez wojska NKWD, przy współudziale funkcjonariuszy UB, MO oraz żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego. (S 69/01/Zk)**

Zgromadzony materiał dowodowy wykazał, że od 10 lipca 1945 r. do 25 lipca 1945 r. na terenie Suwalszczyzny została przeprowadzona przez Armię Czerwoną zakrojona na wielką skalę obława w celu wyeliminowania zbrojnego, niepodległościowego podziemia oraz w celu pacyfikacji nieprzychylnych nastrojów miejscowej ludności. Akcja była wykonywana siłami jednostek specjalnych NKWD i oddziałów „Smiersz” przy współpracy funkcjonariuszy UB z jednostek terenowych. Z grupy około 7000 zatrzymanych w tym okresie osób, z których część nie była związana z ruchem niepodległościowym, zaginęło około 600 osób. Losy zaginionych osób są dotychczas nieznane, ale należy przyjąć, że zatrzymane osoby zostały zabite, a tym samym dopuszczono się zbrodni ludobójstwa.

Prokuratorzy zwracali się o wykonanie pomocy prawnej w sprawie karnej do Rosji w dniu 6 grudnia 1995 r., w dniu 24 lipca 2003 r., w dniu 10 marca 2006 r. oraz w dniu 30 lipca 2009 roku. W dniu 4 stycznia 1995 r. Główna Prokuratura Wojskowa Federacji Rosyjskiej w piśmie skierowanym do Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Moskwie podała, iż w wyniku pacyfikacji terenów Polski północno-wschodniej i części terytorium obecnej Litwy zatrzymano czasowo około 7000 osób w ramach unieszkodliwiania formacji „antyradziecko nastawionej Armii Krajowej”.

Potwierdzono przy tym aresztowanie części osób z tej grupy przez organy „Smiersz” 3 Frontu Białoruskiego. Grupa ta liczyła 592 osób, których dalszy los, zgodnie z treścią wzmiankowanej informacji, jest nieznany. Dane te są w znacznej mierze zgodne z poczynionymi w toku śledztwa ustaleniami faktycznymi. Strona rosyjska w kolejnych odpowiedziach usztywniła stanowisko, twierdząc, że nie dysponuje żadnymi materiałami związanymi z losami osób zaginionych podczas obławy i nie udostępniła żądanych w odezwach dokumentów, a w piśmie z dnia 25 lipca 2011 r. przesłanym do Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej będącym odpowiedzią na wniosek strony polskiej o pomoc prawną z dnia 30 lipca 2009 r., podała, że w tej sprawie dysponuje tylko takimi informacjami, które stronie polskiej przekazano w dniu 4 stycznia 1995 r. W dniu 23 września 2010 r.

skierowano wniosek o pomoc prawną do Białorusi, w którym zwrócono się o przeprowadzenie kwerend w Narodowym Archiwum Republiki Białoruś w Mińsku, Archiwum Państwowym Publicznych Organizacji z rejonu Białorusi oraz Państwowym Archiwum Obwodu Grodzieńskiego, a także w innych białoruskich zbiorach archiwalnych, w celu odnalezienia dokumentacji związanych z przedmiotem śledztwa S 69/01/Zk, jak i w celu ustalenia, czy w tym samym czasie na terenach przygranicznych z Polską, funkcjonariusze Armii Radzieckiej, funkcjonariusze NKWD przeprowadzali podobną operację wojskowo-policyjną w stosunku do przebywających tam Polaków. Białoruś odmówiła stronie polskiej zrealizowania tego wniosku o pomoc prawną. W ramach czynności prowadzonych w śledztwie S 69/01/Zk do chwili obecnej przesłuchano około 700 świadków spośród członków rodzin osób aresztowanych i ich sąsiadów będących niejednokrotnie bezpośrednimi obserwatorami zatrzymań, a także spośród osób zatrzymanych, następnie zwolnionych, po przejściu pierwszych punktów filtracyjnych. Zakończono kwerendy materiałów archiwalnych IPN, CAW i właściwych archiwów państwowych. W dniu 14 czerwca 2011 r. OKŚZpNP w Białymstoku, na podstawie między innymi danych zawartych w publikacji rosyjskiego historyka Nikity Pietrowa, wysłała wniosek o udzielenie przez Prokuraturę Generalną Federacji Rosyjskiej pomocy prawnej w postaci przesłania do śledztwa S 69/01/Zk, uwierzytelnionych kopii dokumentów przechowywanych w Centralnym Archiwum Federalnej Służby Bezpieczeństwa w Moskwie (w zespole specjalnym 4, opis 3, teczka 24, karta 179-181), usytuowanym przy ulicy Bolszaja Łubianka 2, w postaci szyfrotelegramu numer 25212 Naczelnika Głównego Wydziału Kontrwywiadu „Smiersz”, Wiktora Abakumowa, datowanego na dzień 21 lipca 1945 r., w którym informuje on Ławrentija Berię o planowanej likwidacji 592 osób zatrzymanych w rejonie Puszczy Augustowskiej przez wydzieloną grupę operacyjną wojsk Wydziału „Śmiersz” 3 Frontu Białoruskiego Robotniczo-Chłopskiej Armii Czerwonej. Przedmiotowy wniosek został w dniu 24.06.2011 r. przesłany przez Prokuraturę Generalną Rzeczypospolitej Polskiej do Prokuratury Generalnej Federacji Rosyjskiej. W toku śledztwa ustalono, iż w Centralnym Archiwum Federalnej Służby Bezpieczeństwa w Moskwie, przechowywany jest szyfrotelegram Naczelnika Głównego Wydziału Kontrwywiadu Wojskowego „Smiersz” przy Ludowym Komisariacie Obrony Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich Wiktora Abakumowa, numer 25871, w którym informuje on Ławrentija Berię o ilości broni zabranej członkom Armii Krajowej oraz, że zatrzymano dowódcę, Polaka o nazwisku Krupiński, urodzonego w 1906 roku, pseudonim „Grom”. Szymon Krupiński, syn Antoniego i Karoliny, urodzony w dniu 16 kwietnia 1906 r. w Staroświęcianach, figuruje na opracowanej przez OKŚZpNP w Białymstoku, liście osób zaginionych w „Obławie Augustowskiej”. W toku śledztwa ustalono nadto, iż osobami odpowiedzialnymi za przeprowadzenie likwidacji zatrzymanych obywateli polskich, członków Armii Krajowej byli zastępca szefa Głównego Dowództwa Kontrwywiadu Wojskowego „Smiersz” przy Ludowym Komisariacie Obrony Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich generał –

major Iwan Iwanowicz Gorgonow oraz szef Dowództwa Kontrwywiadu Wojskowego „Smiersz” przy Ludowym Komisariacie Obrony Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich Trzeciego Frontu Białoruskiego Armii Czerwonej generał – lejtnant Paweł Wasiljewicz Zelenin. Ustalono, że Iwan Iwanowicz Gorgonow, narodowości rosyjskiej, urodził się w 1903 roku i zmarł w 1994 roku, a Paweł Wasiljewicz Zelenin, narodowości rosyjskiej, urodził się w 1902 roku i zmarł w 1965 roku. W dniu 1 grudnia 2011 r. OKŚZpNP w Białymstoku ponownie wysłała do Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej wniosek uzupełniający o udzielenie pomocy prawnej w sprawie karnej przez Prokuraturę Generalną Federacji Rosyjskiej. W tym wniosku o pomoc prawną prokuratorzy IPN proszą o nadesłanie do akt śledztwa urzędowego odpisu telegramu numer 25871 Wiktora Abakumowa i wskazują, w jakim to konkretnie zespole archiwalnym ten dokument jest przechowywany w Centralnym Archiwum Federalnej Służby Bezpieczeństwa w Moskwie przy ulicy Bolszaja Łubianka 2. Oprócz tego prokuratorzy IPN proszą stronę rosyjską o nadesłanie do akt śledztwa urzędowych odpisów materiałów wszczętych i przeprowadzonych śledztw wobec osób zatrzymanych podczas „Obławy Augustowskiej”, śledztw wymienionych w piśmie z dnia 4 stycznia 1995 r., Prokuratury Generalnej Federacji Rosyjskiej Głównej Prokuratury Wojskowej oraz urzędowych odpisów akt osobowych jak i aktów zgonów Iwana Gorgonowa, Pawła Zelenina. Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29.12.2011 roku przesłała ten wniosek do Prokuratury Generalnej Federacji Rosyjskiej. W dniu 17.04.2012 roku od Prezesa IPN uzyskano kserokopie szyfroteleramów numer 25212 i 25871 Abakumowa, które do dokumenty Prezes IPN otrzymał w Moskwie od przedstawicieli Stowarzyszenia „Memoriał”. Z Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Moskwie do akt śledztwa wpłynęły w dniu 19.04.2012 roku dokumenty przesyłane przez rosyjskiego historyka Nikitę Pietrowa z Stowarzyszenia „Memoriał” zawierające między innymi pismo wskazujące na odtajnienie w Centralnym Archiwum Federalnej Służby Bezpieczeństwa w Moskwie, szyfrotelegamów numer 25212 i 25871 Abakumowa. 81 Korpus dowodzony był przez generała lejtanta Fiodora Zacharowa i składał się z 2 Dywizji 50 Armii, 13 i 230 Pułku Piechoty. Materiał śledztwa wskazuje nadto na nazwę jednej z jednostek wojskowych zaangażowanych w akcji, jako I batalion. Dowódcą kontrwywiadu 50 Armii był pułkownik Polikarp (osoby szukające swoich bliskich przez PCK pisały, że aresztowania były prowadzona na rozkaz dowódcy kontrwywiadu 50 Armii pułkownika Polikarpa). W maju 20013 roku do akt śledztwa wpłynęły materiały przesłane przez Prokuraturę Okręgową Litwy, które stanowią realizację wniosku o pomoc prawną w sprawie karnej skierowanego w 2012 roku przez OKŚZpNP w Białymstoku do strony litewskiej. W dniu 23 lipca 2013 roku do Prokuratury Generalnej RP wpłynęło pismo z dnia 19 lipca 2013 roku Prokuratury Generalnej Federacji Rosyjskiej, z którego treści wynika, że na podstawie art. 2 Europejskiej Konwencji o wzajemnej pomocy prawnej w sprawach karnych z dnia 20.04.1959 roku i art. 17 umowy z dnia 16 września 1996 roku między Federacją Rosyjską a

Rzeczypospolitą Polską o pomocy prawnej w stosunkach prawnych w sprawach karnych i cywilnych – „realizacja wskazanych wniosków nie wydaje się możliwa”. W dniu 7.11.2013 roku w śledztwie S 69/01/Zk prowadzonym w sprawie „Obławy Augustowskiej” powołano biegłego z zakresu medycyny sądowej dr n. med. Andrzeja Ossowskiego z Katedry Medycyny Sądowej Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie Polskiej Bazy Genetycznej Ofiar Totalitaryzmu, w celu pobrania od rodzin „Obławy Augustowskiej” materiału biologicznego do badań DNA i umieszczenia pobranego materiału biologicznego w banku genetycznym Polskiej Bazy Ofiar Totalitaryzmu. O terminach i miejscach pobierania tego materiału biologicznego rodziny „Obławy Augustowskiej” zostaną poinformowane odrębnymi pismami a ten materiał biologiczny będzie pobierany tylko w tym przypadku, gdy wyrażą na to zgodę członkowie rodzin „Obławy Augustowskiej”. Zaznaczyć należy, iż tylko w postępowaniu S 69/01/Zk znajduje się pełny materiał dokumentujący wydarzenie dotyczące „Obławy Augustowskiej”.

W maju 2014 roku opracowano wniosek o pomoc prawną skierowany do Prokuratury Białorusi, w którym zwrócono się o przeprowadzenie kwerendy w wskazanych archiwach w celu odnalezienia wszelkich dokumentów dotyczących "obławy augustowskiej". Wniosek ma na celu uzyskanie dokumentów, które potwierdziły bądź wykluczyły tezę, iż zabójstwa osób zatrzymanych w ramach tzw. "obławy augustowskiej" dokonano na przełomie lipca i sierpnia 1945 roku na terenie poligonu w Lidzie. W dniu 25.08.2014 roku do tut. Komisji wpłynęło pismo z Prokuratury Białorusi, będące odpowiedzią na skierowany wniosek o udzielenie międzynarodowej pomocy prawnej. Uzyskano tłumaczenie tegoż pisma, z którego wynika, iż strona białoruska odmawia realizacji wniosku, argumentując, iż byłoby to sprzeczne z ich prawodawstwem. Do chwili obecnej pobrano materiał biologiczny od około 130 osób do badań DNA. Skierowano wniosek o międzynarodową pomoc prawną do Stanów Zjednoczonych, celem przeprowadzenia kwerendy z jednym z wytypowanych archiwów, mogącego przechowywać dokumenty dotyczące przedmiotu śledztwa. W dniu 25.04.2015 roku w ramach śledztwa S 69/01/Zk przeprowadzono prace archeologiczne na terenie Nadleśnictwa Pomorze, gmina Giby, powiat sejneński i augustowski, województwo podlaskie. Dokonano wykopów archeologicznych w dwóch miejscach wskazanych przez świadka, gdzie miały być pochowane zwłoki osób zastrzelonych podczas ucieczki z konwoju. Nie ujawniono szczątków ludzkich, jak też innych przedmiotów. Ponadto dokonano pięciu wykopalisk archeologicznych w miejscu, gdzie latem 1945 roku stacjonowały wojska radzieckie. Tu także nie odnaleziono ludzkich szczątków kostnych. W jednym z tych miejsc odnaleziono 19 łusek od amunicji określonej przez specjalistów z firmy „Bross” jak amunicja sowiecka 7, 92 mm od pistoletu TT lub pistoletu maszynowego Pepesza. Na jednym z tych łusek był uwidoczniiony rok produkcji wskazujący prawdopodobnie na rok 1944. Przedmiotowe łuski zabezpieczono do ewentualnych dalszych badań. Otrzymano ekspertyzę biegłego z Instytutu Geodezji i Kartografii, która miała ustalić na

podstawie zdjęć lotniczych i satelitarnych, miejsc o charakterystykach spektralnych i cechach fotointerpretacyjnych wskazujących na możliwość istnienia w okolicach Gib masowych jam grobowych. Biegły z zakresu geodezji i kartografii wskazał kilkadziesiąt punktów, w których mogą znajdować się jamy grobowe. W celu weryfikacji w sprawie powołano biegłego archeologa. Z jego udziałem dokonano oględzin wszystkich wskazanych miejsc. Następnie w dniach 05- 06 listopada 2015r. dokonano sprawdzeń pięciu miejsc wskazanych przez leśników oraz biegłego z zakresu kartografii, w których mogły znajdować się szczątki ludzkie. W jednym z miejsc położonych w lesie przy drodze prowadzącej ze wsi Rygol w kierunku granicy z Republiką Białoruś, przeprowadzono eksplorację miejsca oznaczonego zniszczonym, drewnianym krzyżem. Miejsce to zostało wcześniej wskazane przez leśników. Na bardzo niewielkiej głębokości stwierdzono w nim szczątki dwóch osób. Z pierwszych oględzin tych szczątków wynika, że jedna z tych osób, która została pochowana jako pierwsza, miała owinięty długi drut wokół lewej nogi, na wysokości kostki. Zarówno ta okoliczność jak i układ szczątków pozwalają przypuszczać, że osoba ta została wciągnięta do jamy grobowej przy pomocy w/w drutu. Druga osoba miała nogi owinięte kablem, a także uszkodzoną czaszkę. Prawdopodobnie są to szczątki dwóch mężczyzn w wieku do lat 25. Odnalezione szczątki zostaną poddane szczegółowym oględzinom oraz badaniom genetycznym. Jedna z wersji śledczych, która zakłada, że mogą to być szczątki dwóch osób, które uciekły podczas prowadzonej Obławy Augustowskiej. Nie sposób oczywiście wykluczyć - w chwili obecnej - iż są to ofiary innych zbrodni. W wyniku stałego monitoringu stron internetowych historycy Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Białymstoku natrafili na duży zbiór dokumentów 50 armii III Frontu Białoruskiego. Dokumenty te obrazują wojskową część operacji przeczesywania Puszczy Augustowskiej. Zostały one włączone do śledztwa w sprawie Obławy Augustowskiej, prowadzonego w Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Białymstoku. Są obecnie tłumaczone na język polski. Do analizy odnalezionych dokumentów prokurator powołał zespół historyków z OBEP.

Na podstawie tych dokumentów możemy stwierdzić, jakie jednostki Armii Czerwonej uczestniczyły w operacji. Było to 11 dywizji strzeleckich (z 29, 69, 81 i 124 Korpusu Strzeleckiego 50 i 48a) wraz z dywizyjnymi pułkami artylerii, 3 brygady pancerne i brygada zmechanizowana (z 2 gwardyjskiego korpusu pancernego). Razem jest to liczba żołnierzy zbliżona do wymienianych wcześniej 45 tys.

Dzięki ujawnionym dokumentom możemy poznać dokładnie zasięg terytorialny obławy, co jest szczególnie istotne w odniesieniu do jej zasięgu na północy i wschodzie (terytoriów Litewskiej i Białoruskiej SRS). Na północy 2 gwardyjski korpus pancerny rozpoczynał operację w kierunku południowo-zachodnim od linii: Zielonka - Wiejsieje - Szadziuny - Lejpuny - Druskienniki, natomiast na wschodzie

blokadę na prawym brzegu Niemna zorganizowano na linii Druskienniki – Przewałka – Łukawica. Od południa zorganizowano blokadę na linii: Niemnowo (miejsowość przy wejściu Kanału Augustowskiego do Niemna) – pld. brzeg Kanału Augustowskiego – Brzozówka – pld-wsch. brzeg rzeki Wołkuszanka – Lipsk – pld-wsch brzeg rz. Biebrza – Dębowo. Warto jednak zwrócić uwagę, że aresztowane zostały (i zaginęły) także osoby z miejscowości położonych na południe od tej linii (Dąbrowa Białostocka, Kamienna Nowa, Hamulka, Suchowola). Operacja rozpoczęła się jednocześnie – rano 12 lipca [2 Gwardyjski Korpus Pancerny rozpoczął operację wcześniej – 11 lipca o godz. 6:00], natomiast 19 lipca zakończyła się jedynie jej pierwsza (główna) część. Dokumenty potwierdzają, że w następnych dniach trwało powtórne przeczesywanie lasów, dokonywano aresztowań. Niewątpliwie za koniec operacji należy uznać dzień zamordowania osób aresztowanych, ale na ten temat brak jest jakichkolwiek informacji – można jedynie przypuszczać, że był to sam koniec lipca. Dokumenty potwierdzają, że ostateczna liczba zatrzymanych i aresztowanych, a następnie zgładzonych jest większa niż podana w szyfrogramie gen. Abakumowa do Ławrientija Berii (7049 zatrzymanych i 592 aresztowanych), która oddawała stan na dzień 21 lipca. Tymczasem np. tylko formacje 124 Korpusu Strzeleckiego w dniach 18-24 lipca zatrzymały 202 osoby, z których aresztowano 48. Sposób przeprowadzenia operacji był bardzo profesjonalny. Wojska w niej uczestniczące przemieszczały się w trzech rzutach: I – tyraliera przeczesująca teren, II – druga linia, która zajmowała się głównie sprawdzaniem mieszkańców w miejscowościach na linii działania i przeprowadzaniem rewizji, III – grupy wsparcia (w tym dywizyjne pułki artylerii). Żołnierze w pierwszym rzucie mieli być oddaleni od siebie o 8-10 m, a nawet 6-8 m, co – wydaje się – było przestrzegane. Na przykład w 324 dywizji strzeleckiej w I rzucie znajdowało się 797 żołnierzy, a szerokość pasa działania dywizji wynosiła 7 km. Na obszarach już sprawdzonych („przeczesanych”) organizowano kolejne blokady (zapory), aby „elementy przeoczone” nie miały możliwości odejścia z tego terenu. Następnie przeprowadzano powtórne przeczesywanie. Wprowadzono też zakaz poruszania się ludności w godzinach 21.00-8.00. Wszystkie te działania były konsekwencją przesadzonych informacji na temat liczebności (8 tys.) i uzbrojenia (m.in. 10 czołgów) polskich partyzantów w Puszczy Augustowskiej. Dokumenty wyjaśniają też częściowo los grupy 1685 Litwinów wymienianych w znanym wcześniej raporcie gen. Abakumowa, spośród których aresztowano, a następnie przekazano organom NKWD – NKGB Litewskiej SSR 252 „bandytów”. Okazało się, że wszystkie w/w osoby zostały zatrzymane w dniach 12-18 lipca w strefie działania 2 gwardyjskiego korpusu pancernego, a więc poza terytorium ówczesnej Polski. Dzięki współpracy Oddziału IPN w Białymstoku z litewskim Centrum Badania Ludobójstwa i Ruchu Oporu udało się ustalić losy dwóch Litwinów (spośród znanych 12), którzy zostali aresztowani w trakcie obławy: jeden z nich zbiegł z aresztu w grudniu 1945 r., a drugi w listopadzie 1945 r. został wywieziony do łagru w ASSR Komi, skąd zwolniono go w końcu czerwca 1946 r. Wynika z tego, że aresztanci przekazani organom LSRS byli potraktowani inaczej niż pozostali

aresztowani. Dzięki omawianym dokumentom do listy ofiar obławy można dopisać nowe nazwiska. Potwierdzają one np. dokonywanie aresztowań w Kaletach (Białoruska SRS), o których mówili tamtejsi mieszkańcy. Na podstawie omawianych archiwaliów poznajemy nowe szczegóły dotyczące bitwy nad jeziorem Brożane (miejsce, czas, przebieg bitwy, straty osobowe). W oparciu o uzyskane dokumenty wiadomo także, że jednostki 50. armii dokonywały aresztowań na mniejszą skalę także w sierpniu 1945 r. Znane są także nazwiska dowódców poszczególnych jednostek wojskowych.

W dniu 11.03.2016 roku prokurator OKŚZpNP w Białymstoku skierował do Prokuratury Krajowej Departamentu Współpracy z Zagranicą wniosek o pomoc prawną o przeprowadzenie przez stronę białoruską na ich terytorium prac archeologicznych w miejscach wskazanych konkretnymi współrzędnymi geograficznymi w rejonie wsi Kalety i leśniczówki Giedź w celu ustalenia czy nie ma tam szczątków kostnych ofiar „Obławy Augustowskiej”. Wnioskowano też o dopuszczenie do tych czynności prokuratora OKŚZpNP w Białymstoku i biegłego archeologa powołanego przez tego prokuratora. W przypadku ujawnienia w wyniku prac archeologicznych ludzkich szczątków kostnych wnioskujemy o przekazanie ich OKŚZpNP w Białymstoku do śledztwa S 69/01/Zk. Planowane jest także opracowanie wniosku do strony rosyjskiej. Zostanie on opracowany po otrzymaniu tłumaczenia na język polski wszystkich materiałów dotyczących 50 Armii Wojsk ZSRR. Pod koniec marca 2016 roku w śledztwie S 69/01/Zk uzyskano następane 298 karty dokumentów dotyczących 50 Armii Wojsk ZSRR. Prokurator prowadzący śledztwo powołał tłumacza języka rosyjskiego w celu przetłumaczenia tych dokumentów na język polski. Tłumaczenie zostanie zakończone w czerwcu 2016 roku. Wniosek o pomoc prawną do strony rosyjskiej dotyczyć będzie przekazania przez stronę rosyjską uwierzytelnionych odpisów dokumentów 50 Armii ZSRR i nadesłania informacji o radzieckich funkcjonariuszach, którzy brali udział w „Obławie Augustowskiej”.

W dniu 29 kwietnia 2016 r. strona białoruska poinformowała o odmowie realizacji wniosku o pomoc prawną, który został wystosowany w przedmiotowym śledztwie. W piśmie podano, iż na podstawie art. 19 Umowy między Republiką Białorusi a Rzeczpospolitą Polską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracy i karnych z dnia 26.10.1994 roku podtrzymuje swoją decyzję z dnia 22.07.2014 roku o odmowie udzielenia pomocy prawnej na potrzeby ww. śledztwa. Ta odpowiedź wskazuje, iż strona białoruska nie będzie wykonywać wniosków o pomoc prawną sporządzanych w śledztwie S 69/01/Zk.

W dniach 27–28 czerwca 2016 r. prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Białymstoku przeprowadził czynności w ramach śledztwa S 69/01/Zk, dotyczącego Obławy Augustowskiej. W okolicach drogi Rygol – Giby oraz starej drogi prowadzącej w kierunku leśniczówki Giedź (Białoruś) przeprowadzono sondáže archeologiczne w dziesięciu miejscach wskazanych

przez miejscowych leśników oraz świadków, którzy złożyli zeznania w śledztwie. W czynnościach uczestniczyli biegli z zakresu archeologii, antropologii i historii. Czynności te nie przyniosły oczekiwanych rezultatów.

Ponadto w listopadzie 2016 roku rozpoczęto prace archeologiczne w rejonie Sajenka, koło Augustowa. Z zebranego materiału dowodowego wynika, iż na tym terenie były ujawniane zwłoki osób osadzonych podczas Obławy w PUBP w Augustowie (Dom Turka). Z uwagi na warunki atmosferyczne przeprowadzono tylko pierwszą, wstępną część sondaży archeologicznych, które nie ujawniły jam grobowych z ludzkimi szczątkami kostnymi. Kolejne, znacznie większe prace archeologiczne na tym terenie zostaną wykonane w okresie wiosny 2017 r. Nadto zostaną dokończone dotychczas wykonywane sondaże archeologiczne na terenie Nadleśnictwa „Pomorze” (rejon Gib), w miejscach wskazanych w opinii Instytutu Geodezji i Kartografii w Warszawie.

W okresie od 29 marca do 7 kwietnia 2017 roku w ramach śledztwa przeprowadzono na terenie Leśnictwa Lipowiec w obrębie Nadleśnictwa Augustów sondaże archeologiczne. Łącznie wykonano ich 190 w czterech wytypowanych miejscach, w których mogły znajdować się szczątki ludzkie. Wynik prac negatywny. Nie ujawniono bowiem szczątków ludzkich. Zabezpieczono natomiast łącznie 12 dowodów rzeczowych, głównie w postaci łusek, broni pistoletowej systemu „Tokariew”. Historyk z zakresu wojskowości sporządził opinię na temat ujawnionych dokumentów 50 Armii Wojsk ZSRR, potwierdzając ich autentyczność. Prokuratorzy prowadzący śledztwo dokończyli analizę licznych tzw. akt odszkodowawczych (czyli dotyczące postępowań o odszkodowania za niesłuszne aresztowanie, prowadzonych w latach dziewięćdziesiątych na wniosek rodzin ofiar), znajdujące się w Sądzie Okręgowym w Suwałkach. Dokumentacja ta umożliwiła weryfikację i poszerzenie listy osób zamordowanych. Sporządzono międzynarodowy wniosek o pomoc prawną skierowany do Federacji Rosyjskiej. Przedmiotowy wniosek wyrażał prośbę o nadesłanie do akt dokumentów w postaci dzienników bojowych 50 Armii Wojsk ZSRR, biorących udział w „Obławie Augustowskiej” oraz o przekazanie danych o żołnierzach, w tym dowódcach tej wojskowej operacji oraz o nadesłanie dokumentów jednostek kontrwywiadu „Smiersz”, którym przekazano osoby zatrzymane podczas „Obławy Augustowskiej” z wskazaniem miejsca, gdzie zatrzymane osoby zostały pozbawione życia.

W kwietniu 2018 roku na terenie puszczy augustowskiej w miejscach, w których zdaniem biegłego z zakresu geodezji i kartografii mogły znajdować się masowe jamy grobowe przeprowadzono sondaż archeologiczny. Wynik prac negatywny.

Przeprowadzane są kolejne kwerendy w Archiwum Akt Nowych w Warszawie oraz Archiwum Państwowym w Suwałkach.

W dniu 30 września 2022 roku wydano postanowienie o zawieszeniu śledztwa S 69.2001.Zk. W ramach śledztwa wykonano wszystkie dostępne w Polsce czynności dotyczące celu tego postępowania przygotowawczego w rozumieniu art. 297 § 1 kpk i wyczerpano już całkowicie inicjatywę dowodową. Postawa strony rosyjskiej i białoruskiej uniemożliwia uzyskanie w tym śledztwie pełnej dokumentacji, na podstawie której możliwe byłoby ustalenie danych personalnych wszystkich sprawców tej komunistycznej zbrodni przeciwko ludzkości, przy czym nie można wykluczyć, iż już nie żyją. Odmowa udzielenia pomocy prawnej przez Rosję i Białoruś uniemożliwia też w tym postępowaniu wyjaśnienie wszystkich okoliczności politycznych oraz kryminalistycznych przedmiotowej zbrodni, ustalenie miejsca lub miejsc, gdzie osoby zatrzymane zostały zamordowane i następnie pogrzebane przez oprawców, a więc także uniemożliwia wykonanie prac archeologicznych oraz ekshumacyjnych.

W tym stanie rzeczy zaistniała długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania przygotowawczego S 69.2001.Zk, co warunkuje konieczność zawieszenia przedmiotowego śledztwa.

Obecne negatywne stanowisko strony rosyjskiej i białoruskiej zawsze może w przyszłości zmienić się na korzyść strony polskiej, co będzie podstawą do podjęcia zawieszono śledztwa i przeprowadzenia w rejonie Kalet prac archeologicznych, ekshumacyjnych, szczególnie, iż w śledztwie S 69.2001.Zk pobrano materiał biologiczny do badań DNA od znacznej części członków rodzin ofiar „Obławy Augustowskiej”.